

Zapustivši te prostore podali smo se v cesarsko jahališče. Veliki dvorani enako, je 54 sežnjev dolgo, $10\frac{1}{2}$ sežnjev široko in primerno visoko; na zapadni strani ima lóžo za visokoslavni cesarski dvor. Če nam je dotični stražnik prav povedal, je sama olepšava tega jahališča stala okol 40 tisoč goldinarjev, in po tem zneseku vsakikdo lahko sodi o lepoti njegovi.

Tudi drugo, poletno jezdišče ogledovali smo, katero pa ni pokrito in je le bolj priprosto. — Poslednjič smo se podali še v konjarniško bolnišnico, kjer je stalo nekoliko bolnih živinčet; med drugim tudi eden zmed malih črnih kodrastih konjičkov (Pony), katere rabi cesarevič naslednik Rudolf za vožnjo. Neizrečeno prijazno se je ta krotka živalica prot nam obnašala, ter molila nam čez svojo ograjo nježno glavico nasprot. Mislil bi kmal človek, da nas kar ogovoriti, ter prositi hoče, da naj ji pomagamo priti zopet k njenim družajem. Prav zadovoljen popustil sem te prostore, ki so mi pokazali toliko občudovanja vrednih znamenitost.

Od tod šli smo čez „glacis“ v „Paradiesgärtchen“, t. j. na zmerno višino, ki se dviguje v bližavi cesarskega dvora. Mali perivojček z neizrekljivo mikavno senco vabi verh homeca v obližje gostilnice, ki ponuja obiskovalcem raznovrstnih okrepčil. Pa tudi razgled od le-tod na okraje: „Mariahilf“, „Jožefovo mesto“, „Alsergrund“, „Paradeplatz“, „Votiv-cerkev“ in „Volksgarten“ je tak, da je res nekako raju podoben, kakor nemško ime pravi.*)

Med ravno opisanim „Paradiesgärtchen“ in cesarskim dvorom razprostira se „Volksgarten“, katerega sem tudi danes ogledal. L. 1864 je bil ves predelan in razširjen, ter vabi s svojo mikavno senco enako Ljubljanski „zvezdi“ zlasti one k oddihu, ki gredo iz predmestij v mesto, ali zopet nazaj. Da je poskerbljeno tudi tù za take, ki se radi okrepčujejo s kavo itd., se ume samo po sebi. Kdor ima namreč „cvenk“, mu na Dunaji ni nikjer treba lakote in žeje terpeti. Krasno poslopje „Theseus-Tempel“, ki se v bližavi vhoda v „Volksgarten-u“ dviguje, kaže umetni kamniti kip „Theseus, Minotaurus-a premagovaje“ delo slovečega Canova-ta. Napoleon I. je bil l. 1805 naročil to delo za Milan; al preden je bilo doveršeno, obledela je bila zvezda njegova. Slavni cesar Franc I. je pozneje dobil ta umotvor v last, ter kinči zdaj Dunaj in vert, o katerem ravno govorim.

(Dalje prih.)

Šolsko obzorje.

Iz Idrije. Ministerstvo poljedelstva je tem-le tukajšnjim gg. učiteljem vsakemu po 100 gold. podelilo potnine k svetovni razstavi na Dunaj: ravnatelju

*) Če se prav spominjam, sem pozneje nekje bral, da so ta homec razkopali in popolnoma odstranili. Škoda zanj-ga, ako je res tako. Pis.

Jan. Juvanu, Jak. Ingliču, Ant. Levsteku in obertnijski učiteljici gospodič. Mariji Jäckel. Vsi morajo poročati o tem, kar bodo za šolo koristnega zapazili.

Iz Budanj. Okrajni učiteljski zbor v Postojni. (Konec.)

Gospod nadzornik nadaljuje in pravi, da je najdel tudi kraj. šolsk. svête, kateri niso krivi, da se še to ali uno v šoli pogreša, marveč tega kriv je učitelj sam, ker, ali ne naznani potreb, misleč si, da to ne spada v njegov delokrog, kar ni resnično, ali ker še ne vé, česar šola potrebuje in imeti mora. Učitelj kot ravnatelj naj bo duša šoli; krajni in okrajni šolski svêt i. t. d. so le organi, kateri imajo učitelja podpirati v tem, kar za šolo potrebno spozná itd.

Zdaj prične se obravnava po sledečem programu:

1. »Kateré nove uredbe zdé se po izkušnji in napredku ljudskega šolstva potrebne, — gledé na šolski in učni red od 20. velikega serpana 1870.« —

2. S kakimi sredstvi bi se utegnila šolska izreja z domačo vsperno nadaljevati.

3. Odbor za okrajno učiteljsko bukvarnico bode poročal o svojem delovanji.

4. Gospodje učitelji, kot ravnatelji predložili bodo zapisnike šolskih bukvarnic in vsih učnih pomočkov.

5. Nasledovali bodo razni predlogi posamnih udov učiteljskega zbora. — Gospod nadzornik prebere sleherno točko posebej in pravi, da prvi je stalni odbor to vprašanje stavil le na podlagi onih besed, katere je slavno ministerstvo v vodu k ukazu od 20. avg. 1870 izgovorilo, namreč: »Prideržujoč si prihodnje uredbe, katere se bodo i. t. d.« — Naj tedaj gg. učitelji zdaj naznanijo, katere nove uredbe se jim zdé po triletni izkušnji potrebne? —

Gospod Štefan Čampa, učitelj iz Vipave, se oglasi, ter pravi: §. 1 šolskega in učnega reda določuje, da naj krajna šolska oblast 8 dni pred začetkom vsacega šolskega leta podá zapisek vsih otrok, katerim je v tistem kraju dolžnost, da v šolo hodijo, učilničnemu voditelju. A ta ukaz se nikakor in menda nikjer ne spoľnuje. Govornik povdarja, da naj se imenovani §. natanko spoľnuje, ter da se ne bo, kakor do sedaj, nalagalo vse učiteljevim plečom. (Večina gg. učiteljev ga je v tem podpirala.) — Gosp. Alojzij Racić, prvi Vipavski učitelj, je pa o tej zadevi te misli, naj bolje bi bilo, (ker več del udov krajnega šolsk. svéta še pisati ne zná), da bi učitelj kot ud krajnega šolsk. svéta, kakor do sedaj, tako tudi zanaprej opravljal ta posel. Kajti uradniki in druge oblasti pišejo si same svoje zapisnike, zakaj pa bi učitelj tega ne storil! —

Gosp. Valt. Pin, podraški učitelj, pa meni, ako učitelj to delo prevzame, naj se pa tudi plača za to.

Gospod okrajni šolski nadzornik mu odgovarja ter pravi: »§. 16, zadevajoč postavu šolskega nadzorstva določuje, da udje krajnega šolsk. svéta nima jo tirjati plačila za oskerbovanje opravil. Učitelj kod ud kraj. šolsk. svéta mora tedaj tudi zastonj delati enako drugim udom, in kot vodja pa še posebno skerbeti za to, da bo imel zapisek o pravem času v redu.

G. Ivan Zarnik, učitelj iz Budanj, je te misli, da naj se postave spoľnujejo po duhu, a ne po čerki.

Duh postave pa gotovo nima nič zoper to, ako učitelj še dalje sestavlja šolske zapisnike i. t. d. (Gosp. nadzornik: Prav dobro!) In pri tem tudi ostane.

Oglasi se gosp. Rant, nadučitelj iz Ternovega. On pravi: »Drugi §. šolsk. in učnega reda glasi se, da dolžnost v šolo hoditi začénja se . . . — A otroci na kmetih pri tako nježnji starosti niso še kaj zelo na duhu razviti; in vpraša: kakó bo capljalo dete 6 let staro po zimi uro delječ v šolo?«

Gospod nadzornik odgovori, da so gledè na razvitek na duhu in telesu, le posamni izjemki. Po duhu navedenega §. imajo taki otroci ravno tako opravičeni izgovor, kakor oni, kateri po §. 4. (c. d.) zaradi slabega vremena ali slabih potov ne morejo v šolo priti.

Pri 14. §. oglasi se g. St. Francelj, učitelj iz Št. Vida, ter meni, da naj bi se dajala odpustna spričevala le takim učencem, kateri dokončavši ljudsko šolo potrebujejo spričeval. Na priliko učencem, ki se gredo učiti kacega rokodelstva i. t. d. — Da pa bi se pri izstopu iz šole dajala učencem sploh spričevala, zdi se govorniku nepotrebno. (Te misli sploh so vsi zbrani g. g. učitelji.)

Gospod nadzornik omeni, da se po občnih ljudskih šolah dajo samo odpustna in odhodna spričevala (§. 66. šolsk. in učnega reda), ter priporoča g. g. učiteljem, da naj se v tej zadevi ravnajo natanko po ukazu. —

O 24. §. govoril je g. V. Pin tako le: »Gospoda moja! V tem paragrafu omenjena svarila in kazni dajo se v mestnih šolah rabiti, a nikakor ne v naših kmečkih šolah*) in med terdimi kmeti.

Gospoda moja! Kmečke srenje naše Kranjske dežele niso mesta, v katerih prebiva po večjem izobraženem ljudstvo, ampak naseljeni so tú le kmetije, preprosto, neizobraženo, da rečem, v mnogih krajih popolnoma surovo, šoli sploh nasprotno ljudstvo. Pri mladini tacihi staršev so omenjena svarila in kazni (po navadi) le v majhino korist; učeniku pa napravljajo veliko škodo. Mislim, dragi bratje učitelji, da je vsak kateri iz med nas manj ali bolj, iz skušuje prepričan, da naš preprosti kmet slabosti in neporednosti otrokove malo kedaj otroku, naj večkrat pa učitelju pripisuje. »Otrok je nedolžen; le učitelj je sitnež«, tako se glasi navadni njegovi rek! —

Ako učitelj otroka zaradi pridnega obiskovanja šole, ali zaradi napredovanja v posameznih naukih pohvali (kar se pa po naših šolah le redko more zgoditi, kajti otrok navadno le to zna, kar mu učitelj tako rekoč po sili v glavo vtepe), ta hvala učenca le malo, a stariše celó nič ne omehča; ker jim je šola in odgojnik neizrečeno zbadljivi tern v peti! —

A vse drugače je to po mestih, kjer so večji del otroci tacihi staršev, ki jim je šola pri serci. Ako nadalje učitelj otroka z besedo posvari, prepričan se bode, da se nekateri posmehuje, ne rečem, da vsak, a veliko je tacihi! Ako pusti učitelj otroka v klopi ali zunaj klopi stati, uči nas skušnja, da se otrok tisti čas 1. nič ne uči, in 2. še druge učence v učenju moti, kar je pa gotovo pričujočim učencem in učenkam škodljivo.

Če pa priderži učitelj otroka po dokončanih šolskih urah v šoli (Schul-arrest), pride kmalu oče ali mati po otroku prašat. In skušnja uči, da se stariši o tacihi slučajih nič kaj omikano ne vedejo proti učitelju.

Da, zgodilo se je že, da je oče ali mati s silo si pomagal, da je bil otrok zapora rešen, učitelj pa ostane pri tem vpricho učenca osramoten!

Drugači je to, gospoda moja, po mestih. Tam ne pride oče, ako otroka v pravem času domov ni, po njega v šolo, o kaj še! Temu ponovi se otroku kazni tudi domá, kajti mestni stariši vedó dobro, da učitelju nasproti ravnati bi bilo zeló pogubljivo njihovim otrokom. Da je priprostemu kmetu zapiranje njegovih otrok zoperno, to je gotovo, kakor je gotovo tudi to, da kmetu šola ni kaj zeló pri sercu. Kmet pravi: »Jaz« potrebujem svoje otroke domá; delo, delo, to je njih šola. Jaz ne znam brati ne pisati i. t. d., pa vendar živim,

*) Mestni proletariat je še veliko bolj spriden od kmečkega, in dostikrat bi potreboval šibe tako; kakor lačni kruha. Vred.

moj otrok bo toraj tudi lohka brez šole živel! Če ga pa že moram pošiljati v šolo, pošljem ga le določeni čas, ne pa, da bi ga mi potem še zapirali.

Če je otrok vreden kazni, pretepите ga, in potem spustite ga domov! — No, v tej zadevi dam kmetu prav. Saj že star pregovor pravi, da »šiba nova mašo poje«. —

Ravno ta točka pravi dalje, ako učitelj otroka z zaporom kaznuje, naj mu preskerbi tudi primernega varuha za čas zavora. Gospoda! Dozdeva se mi, da se s tem varuhom misli le učitelj. To pa hoče toliko reči kakor, da naj bode tudi učitelj toliko časa zapert v šoli, dokler se je odmenil otroka prideržati. Mar to ni istina? — Toda, gospoda, mislim da jo še nismo tako daleč pritirali, in da se še ne nahajajo ljudje na zemlji, ki bi tako nespametni bili, da bi sami sebe zapirali. (Smeh.) Jaz razumem to ravno tako in ne drugače, kakor da ta točka ima učitelja za primernega nadzornika ali varuha zapertega otroka.

Nepraktično dozdeva se mi tudi to, da točka veleva zanikerno, poredno šolsko mladino vabiti pred učiteljsko zborovanje (Lehrerkonferenz), ali v enorazrednih šolah pred pervesednika kraj. šolsk. sveta. To velja bolj za odrasčeno mladino po meščanskih šolah. Mi, gospoda moja, pa nimamo z odraseno mladino opraviti, marveč z majhnimi, mladimi, da rekel bi, z neumnimi otročaji, kateri njim dana posvarila koj pozabijo, in svoje otročje nepokojnosti ponavljajo ali repetirajo.

Potemtakem morali bi učitelji zaradi tistih »repetentov« skoraj vsaki dan zborovati, jih svariti in dragi čas tratiti. Gospoda, mislim, da te poredneži niso vredni take časti! (Smeh.) —

Pri enorazrednih šolah pa bi moral pervesednik vedno doma čepeti in čakati, kedaj bo odgojnik kacega »Neboditreb« k njemu pritiral, kajti dvomim, da bi stariši to delo opravljali, otroci pa tudi ne bodo sami k njemu hodili.

Stvar je tedaj, po moji misli, več škodljiva nego koristna.

Za naše ljudske šole popolnoma škodljiva, za meščanske šole pa koristna, je po mojem mnenju zadnja točka tega paragrafa, ki se glasi: »začasno izločilo iz šole«. Gospoda! veste koliko ima učitelj truda, da otroke v šolo privabi? In potem pa naj jih podi iz šole! Ali bi ne bilo to kmetu hudo pohujšanje? Pač bi kmet lahko ironično se nasmehljal ter rekel: „No, to je vgodno za nas. Pred so otroke s silo priganjali v šolo, a sedaj je pode iz nje!“ — Gotovo bi marsikateri oče z veseljem poprašal otroka: »Za koliko dni zapodili so te iz šole?« (Smeh.) Če bi otrok odgovoril: »za 8 dni«, bi oče gotovo pristavil: »Pa še bolje bi bilo, ako ji te bili za 1 ali 2 meseca zapodili iz šole«. Gospoda! verjemite mi, da bi kaj takega ne bilo po deželi tako redko, kakor bele vrane. Upam, da je dovelj razvidno, da §. 24 našim ljudskim šolam nikakor koristiti ne more, toraj stavim predlog, naj bi se slavno ministerstvo prosilo, da naj bi se §. 24 popravil in glasil tako-le:

§. 24. Pri odgojnih pripomočkih se je posebno ozirati na otrokove lastnosti. Nikoli ne smejo kazni biti nevarne otročjemu zdravju. Za odgojne pripomočke sploh velja: hvala, svarilo, karanje, stanje zunaj klopi, poderžek v šoli, in poslednjič, ako vsi poprejšni pripomočki pri otroku nikakoršnega poboljšanja ne pokažejo, previdno, otročjemu zdravju neškodljivo telesno pokorilo, s šibo.

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. »Tovarišu« je došlo to-le pisanje, da ga razglasimo: »št. 1289 d. š. sv. C. k. državno in vojno ministerstvo je z razpisom dne 14. jun. t. l. pod št. 6955 Abth. II. izvanredno dovolilo, da se učiteljem in učiteljskim pripravnikom, kateri so v vojaški zvezi in bi imeli letos vaditi se v orožji, pa so prosili za odloženje teh vaj zaradi obiskovanja svetovne razstave na Dunaji, to odloženje more privoliti tudi za prihodnje leto, ako za to prosijo.

V Ljubljani, 6. avg. 1873.

— V letošnji tečaj izobraževanje nadaljevajoči za učitelje v Ljubljani pridejo ti-le g. g. učitelji: Fr. Saman, podučitelj v Ternovem (pri il. B.); Fr. Kovač, učitelj v Zatičini; Jan. Pregelj, učitelj na Vačah; Lovrenc Arko, učitelj v Zagorji; Jan. Pokorn, učitelj na Horjulu; Jož. Mesner, učitelj v Skočjanu; Fr. Praprotnik, učitelj na Jezici; Pavl Zoré, učitelj v Krizah pri Teržicu; Jož Dolinar, učitelj v Žabnici; Jan. Dovar, podučitelj v Kočevji; Jan. Čop, učitelj v Ribnici; Jan. Juvanec, učitelj pri sv. Vidu; Franciška Verné, podučiteljica v Ložu; Bern. Franc, učitelj v Nevljah; Fr. Kalan, učitelj v Čemšeniku; Pavl Borštnik, učitelj v Podzemlji; Jan. Jarm, učitelj v Hinah; Andrej Gerčar, učitelj v Čatežu; Anton Pavčič, učitelj v Dolu; Jan. Jeršé, učitelj v Lescah, in Henrik Vizjak, učitelj v Kamni gorici.

Vsaki dobi 50 gold. za pot in hrano.

— Pri spraševanjski komisiji za ljudske in meščanske šole ostane do konca š. l. 1875/76 vse pri starem, samo da eden, gosp. Eppich, vstopi, eden pa, gosp. M. Močnik, izstopi.

Razpisi učiteljskih služeb

v Ljubljani. Po sklepu srenjskega odbora 15. jul. t. l. razpisujejo se pri II. mestni šoli tri učiteljske službe z letno plačo 600 gold. in s postavnimi dokladami, ali po oddaji tudi podučiteljeva služba s 480 gold. in s postavnimi dokladami. Prosilci naj svoje prošnje s pričali, da so zmožni v obeh deželnih jezikih podučevati in z dokazi, kje so do sedaj podučevali, oddajajo po svojem okrajnem šolskem svetu pri podpisnem okrajnem šolskem svetu do konca t. m. Ako se prosi tudi za izpraznjeno podučiteljevo službo, naj se to v prošnji posebej še opomni.

C. k. okrajni šolski svet za mesto v Ljubljani, 16. jul. 1873.

Razpisane so tudi še učiteljske službe v Šent-Vidu pri Krašnji, in podučiteljevi službi v Mengišu in v Moravčah. Prošnje oddajajo se pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku, potem za Bel peč (Weissenfels) na Gorenškem, pri okrajnem šolskem svetu v Radoljici do 15. t. m.

Na čveterorazredni ljudski šoli v Vipavi so spraznjene 3 učiteljske službe, za dve je nasvetovanega po 500 gl. (sicer so bile službe v Vipavi po 300 gl.)

Učiteljske službe se vmesujejo na ljudski šoli v Vipavi, Budanjah, Vremu, Mautersdorfu in Postonji, plača je po 400 gl.

Prošnje naj se oddajajo do 24. avgusta pri c. k. okrajnem šolskem svetovladstvu v Postonji.